

Havvindstrategi

Utsira Nord

2023-2030

Havvindstrategi *Utsira Nord*

2023-2030

Hva? Kommunenes felles havvindstrategi, for å utvikle Haugalandet til Norges fremste havvindregion og oppnå landets høyeste arbeidsplassvekst innen havvindsegmentet.

Hvorfor? Maksimere regionens muligheter gjennom utbyggingen av Utsira Nord, herav sikre og skape varige arbeidsplasser og langsiktig lokal verdiskaping. Haugalandets unike beliggenhet og fortrinn setter oss i stand til å imøtekomme behovet til utbyggere, og krav til bl.a. bærekraft og arealutnyttelse. Regionen har særlig høy arbeidsplass tetthet i det petromaritime segmentet, og må derfor utnytte utviklingen av Utsira Nord til omstilling av arbeidsplasser og kompetanse innen det grønne skiftet.

Hvordan? Samordne de ulike satsingsområdene mellom offentlig sektor, næringsliv og akademia.

Hovedmål Oppnå landets høyeste arbeidsplassvekst innen havvindsegmentet

Delmål 1 Samordnet regional arealplanlegging som dekker behovet til utbygger

Delmål 2 Samordne tilrettelegging av offentlig infrastruktur

Delmål 3 Samordnet regional samfunnsplanlegging som dekker samfunnskonsekvensen av Utsira Nord

Delmål 4 Samordnet regionalt arbeid for å sikre tilstrekkelig og relevant arbeidskraft

Delmål 5 Samordnet regionalt arbeid for å øke tilstrekkelig og relevant kompetanse

Delmål 6 Samordnet regionalt kommunikasjons- og påvirkningsarbeid

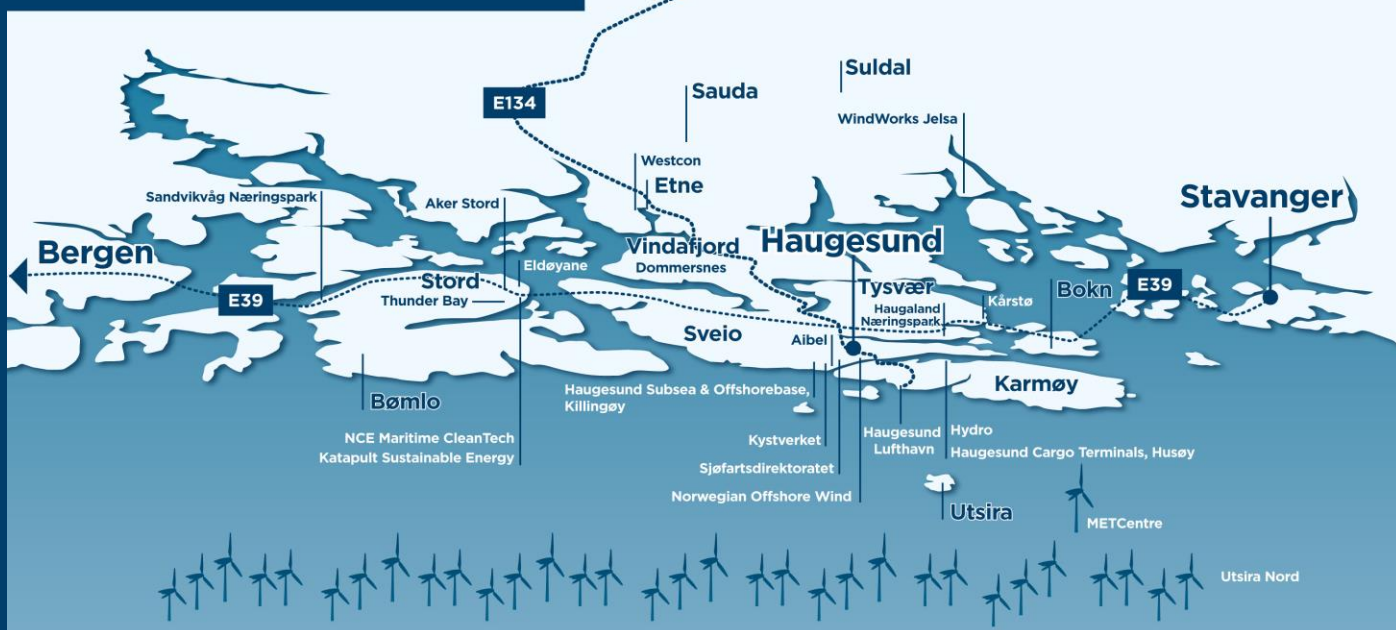
Innhold

- Ambisjon
- Strategi og arbeidspakker
- Bakgrunn
 - Haugalandets fortrinn
 - Utsira Nord og fremdrift
 - Ringvirkninger og sameksistens
 - Nasjonal havvindsatsing og premisser
Nasjonal havvindsatsing og premisser
 - Utsira Nord, viktige hensyn og ringvirkninger
 - Det store bildet: Grønt industriløft
- Det offentliges rolle

Strategiens operasjonalisering: Arbeidspakkene

- Organisering og ansvar
- Budsjett og fremdrift
- Kilder

Havvindregionen

Haugalandet – Norges Havvindregion

Norsk industri peker på Haugalandet og Sunnhordaland som Norges fremste havvindhub, grunnet fortrinnene regionen besitter.

Leveransemodeller for havvind (2021):

“Some offshore wind hubs are developing. The foremost might be centered around the Stord-Haugesund axis a short distance from the coming Utsira Nord field, having multiple yards, strong shipping companies, new offshore development companies, cable manufacturers, industry organisations and the Metcentre for offshore wind, bolstered by the Port of Karmsund’s high ambitions”.

Overordnet ambisjon

Regionen har et felles mål om å oppnå ***landets høyeste arbeidsplassvekst innen havvindsegmentet.***

Regionens næringsstrategi, [Veikartet for Haugalandet 2021-2025](#), har viktige strategiske mulighetsområder som er svært relevant for havvindstrategien:

- Havnæringene, med fokus havvind
- Grønn energi og industri, med fokus på «Grønt Industrieløft Haugalandet»

Utbyggingen av Utsira Nord er helt avgjørende for å nå målet i Veikartet: *Bærekraftig vekst i verdiskaping og antall arbeidsplasser minst tilsvarende landsgjennomsnittet.*

Regionen har særlig høy arbeidsplass tetthet i leverandørindustrien til petromaritim sektor, men en arbeidsplass tetthet som er 9 ganger høyere enn landsgjennomsnittet. Dette betyr at konsesjonsaktørene har en helt unik tilgang til relevant kompetanse, samtidig som havvindutbyggingen gir et unikt potensial og mulighet for omstilling av arbeidsplasser til det grønne skiftet på Haugalandet.

Haugalandets ambisjon er at utbyggingen av Utsira Nord skal bli et «springbrett» for å gi leverandørindustrien mulighet til å utvikle kompetanse og varige konkurransefortrinn i et internasjonalt havvindmarked.

Ulempene ved utbygging av Utsira Nord må i størst mulig grad reduseres og kompenseres for. Eksempler på ulemper er økt belastning på natur, - klima- og miljø (utbygging, kabler, m.fl.), visuell forsøpling, industrialisering i sårbare områder, fiskerinæringen, m.m.

Hvordan oppnå landets høyeste arbeidsplassvekst innen havvindsegmentet?

ARBEIDSPAKKE 1

SAMORDNET REGIONAL AREALPLANLEGGING SOM DEKKER BEHOVET TIL UTBYGGER

- Skal vi sikre arbeidsplasser - må vi sikre areal
- Attraktive og tilrettelagte areal

ARBEIDSPAKKE 2

SAMORDNE TILRETTELEGGING AV OFFENTLIG INFRASTRUKTUR

Karmsund Havn, Fagne, Haugaland Næringspark, flyplassen, næringsparker, havner, MS Utsira, VAR

- Sikre finansiell styrke til å utvikle sites og infrastruktur

ARBEIDSPAKKE 3

SAMORDNET REGIONAL SAMFUNNSPLANLEGGING SOM DEKKER SAMFUNNSKONSEKVENSEN AV UTSIRA NORD

- Sameksistens
- Konsekvensutredninger, skatteregimet og andre støtteordninger
- Boligstrategi
- Bostedsattraktivitet - og besøksattraktivitet

ARBEIDSPAKKE 4

SAMORDNET REGIONALT ARBEID FOR Å SIKRE TILSTREKKELIG OG RELEVANT ARBEIDSKRAFT

- Åpen innovasjon
- Omdømme og rekrutteringsarbeid

ARBEIDSPAKKE 5

SAMORDNET REGIONALT ARBEID FOR Å ØKE TILSTREKKELIG OG RELEVANT KOMPETANSE

- Kompetanseutvikling
- Åpen innovasjon

ARBEIDSPAKKE 6

SAMORDNET REGIONALT KOMMUNIKASJONS- OG PÅVIRKNINGSARBEID

- Grønt industriløft Haugalandet/REnergi
- Rogaland Fylkeskommune
- Invest in Rogaland
- Innbyggerinvolvering
- Sameksistens med andre næringer og interessenter

Bakgrunn

Haugalandet er en av landets sterkeste verdiskapingsregioner med industri og næringsliv sentrert rundt havbasert virksomhet. Bakgrunnen for å arbeide frem en havvindstrategi er at denne regionen har svært gode forutsetninger for å utnytte den nasjonale og globale havvindsatsingen, da potensialet for industriutvikling innen havvind er stort.

I 2019 pekte Menon Economics i deres analyse over Haugalandet og Sunnhordlands muligheter for å ta posisjoner, på havvindsegmentet. Havvind var en åpenbar næring for regionen å hevde seg i. Det begrunnes blant annet med at store deler av dagens teknologi og kompetanse i maritim og olje/-gass-relaterte virksomheter er relevante.

Regionen har siden 2007 arbeidet målrettet mot havvindsegmentet. Og flere næringsaktører har i dag en ledende posisjon internasjonalt innen sine områder.

Regionens unike posisjonering mot Nordsjøbassenget, komplettert med en svært kompetent leverandørnæring med vilje til å investere i fremtiden, gjør at alt ligger til rette for utvikling av en norskbasert industri med tyngde på Haugalandet og i Sunnhordaland.

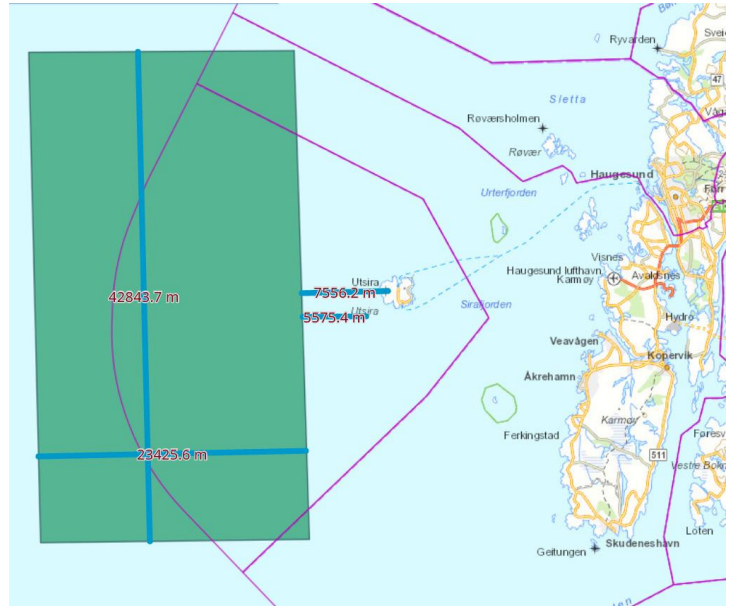
Haugalandets fortrinn

I tillegg til store ambisjoner, har regionen mange fortrinn innen havvindsegmentet. Noen av disse er:

- ***Geografisk nærhet til havvindparker, særlig til Utsira Nord***
Nærhet til havvindparker i Nordsjøen og Europa fra lokasjoner i regionen er en fordel bl.a. fordi sleping av flytende havvindinstallasjoner er kostbart. Videre innebærer den geografiske nærheten at Haugalandet kan være et godt utgangspunkt for å drive drift og vedlikehold av flere havvindparker. Utsira Nord, som per nå blir verdens største innen flytende havvind, med produksjon innen 2030, dekker en stor del av kysten utenfor Haugalandet og ligger kun 7 km utenfor Utsira kommune.
- ***Naturgitte forutsetninger med skjermede fjorder med god dybde*** gir store muligheter for storskala produksjon av fundament og sammenføring av havvindmøller.
- ***Store og svært relevante næringsområder***, både eksisterende og nye, som kan tilby storskala produksjon og sammenstilling av flytende havvindturbiner. Næringsområdene vil være viktige for utvikling av den norske og europeiske havvindindustrien.
- ***Havn og logistikk*** legger til rette for norskbasert industri
Som et av Vestlandets logistikk-knutepunkt, med Karmsund Havn og Haugaland Næringspark i spissen, kan regionen bli den viktigste «hub'en» for havvindaktiviteter i Nordsjøen. Karmsund Havn har ambisjoner om å bli den viktigste infrastrukturtilbyderen til flytende havvind i Nordsjøbassenget.
- ***Relevant verfts- og leverandørindustri***
Tradisjonelt arbeider disse mot olje- og gassnæringen, noe de fortsetter med, men flere og flere har etter hvert en anseelig del av omsetningen knyttet til leveranser innen havvindsegmentet internasjonalt.
- ***Rederi- og subseanæringen***
Rederinæringen har satt seg i førersetet internasjonalt når det gjelder utslippsmål, og som også vender seg mer og mer mot havvindaktørene.
- ***METcenter (Marin energi testsenter AS) og Norwegian Offshore Wind.***
Metcenter er lokalisert like utenfor sørspissen av Karmøy og er etter hvert blitt en viktig internasjonal aktør for testing av flytende havvind. I kjølvannet av dette ble Norwegian Offshore Wind etablert, en klynge med nærmere 400 medlemmer som har hovedkontoret i Haugesund.
- ***Overførbar kompetanse og erfaring*** fra olje- og gassnæringen.
Næringsstrukturen med mange virksomheter som er leverandører inn til olje- og gassektoren og industrielle virksomheter gjør at regionen har et solid kompetansegrunnlag for å levere til havvind

Utsira Nord og fremdrift

- Åpnet for 1500 MW (større potensial)
- Utlyses for 1500 MW (totalt)
- 3 felt
- Flytende teknologi
- Ca. 40 km fra land, ca. 7 km fra Utsira
- Tilknytning med AC
- Tildeling med kvalitative tildelingskriterier
- Ilandføring til Haugalandet

Ringvirkningspotensial

Det forventes at en stor andel av arbeidsplassene som genereres av havvindutbyggingen, lokaliseres i regionen. [Menons Economics ringvirkningsanalyse av flytende havvind på Utsira Nord](#) viser en særdeles positiv økonomisk effekt av utbygging av Utsira Nord, særlig med tanke på lokal sysselsetting. Analysen viser at utbygging av 1500 MW ved Utsira Nord kan ha en lokal sysselsettingseffekt på om lag 10 000 i utbyggingsfasen. Flytende havvind har et potensial for å bli en hjørnestein i det regionale næringslivet. Nasjonalt er antall sysselsatte estimert til mellom 12.000 og 13.000 personer. Videre viser rapporten at vi kan forvente en verdiskaping på 13,5 milliarder kroner.

For å oppnå disse effektene, er det vesentlig at regionale og nasjonale havvindaktører får erfaring med utbygging av storskala havvindparker. At norsk leverandørindustri, lokal kompetanse og areal tas i bruk i størst mulig grad, sikrer lokal verdiskaping og arbeidsplassvekst.

Sameksistens og hensyn

Kartlegging og konsekvensutredning for å finne gode løsninger for sameksistens med annen næring, særlig fiskeri, natur og miljø, vil være avgjørende for å få oversikt over ulempene regionen påføres. Regionen har en arbeidsplassdekning innen fiske og havbruk som er nær dobbelt så høy som landsgjennomsnittet, og sjøområdet har høy tetthet med skipstrafikk. Gyteområder, fugl og andre arter har sitt naturlige habitat i området.

Når så store sjøarealer «båndlegges», må utnyttelsen være mest mulig arealeffektiv. Sameksistens vil være en viktig driver, hvor det også kan være aktuelt å prøve ut andre teknologier, som havbruk, tilknyttet vindparkene (jmf. «marine næringsparker»).

VERDISKAPING HAUGALANDET

Aktivitet knyttet til havet er den viktigste kilden til verdiskaping i vår region. Den maritime næringen sto for 57,53 milliarder kr i regional omsetning, og 17.783 var regionalt maritimt sysselsatte, i 2022.

Haugalandets Haugalandet har en relativt stor andel av arbeidsplassene sine i basisnæringer. Produksjon av oljeplattformer har den klart største lokaliseringskvotienten. Haugalandet har mer en ni ganger så stor andel av arbeidsplassene i denne bransjen som landet som helhet. El-produksjon og prosessindustri skiller seg også ut som viktigere næringer for regionen vår enn resten av landet. Det samme gjelder fiske og havbruk.

Nasjonal havvindsatsing

Europakommisjonens mål er at Europas havvindkapasitet skal økes fra dagens nivå på 12 GW til minst 60 GW innen 2030 og til 300 GW innen 2050.

Med ambisjonen til den norske regjeringen om 30 GW tildelt havvind innen 2040, nesten en dobling av dagens kraftproduksjon, kan satsingen med rette kalles storstilt.

Sammen med partene i arbeidslivet har regjeringen utviklet *fem prinsipper* for hvordan de vil forme en ny næring for Norge innen havvind. De er følgende:

1. Norge skal bli en av verdens ledende nasjoner innen havvind
2. Havvindnæringen skal utvikles etter den norske modellen
3. Vi skal utvikle en havvindnæring som skal bidra til *flere arbeidsplasser til havs og i leverandørindustrien*
4. Havvindnæringen skal *bidra med kraft som muliggjør ny grønn industri på land*
5. Havvindnæringen skal være bærekraftig og *bygges i god sameksistens* med andre havnæringer

Underliggende premisser for havvindsatsingen

I desember 2022 lanserte Næringsministeren den første eksportsatsingen under reformen «Hele Norge eksporterer». Satsingen er et offentlig-privat samarbeid og skal bidra til at norske aktører kan ta større andeler på det globale havvindmarkedet. I [forslaget](#) beskrives de underliggende premisser for havvindsatsingen:

- En forutsigbar og konkurransedyktig næringspolitikk er avgjørende
- Viktig med bred næringspolitikk gjennom skatt, arealbruk, infrastruktur og andre politiske virkemidler som legger til rette for industriutvikling og internasjonal konkurransedyktighet
- Oppbygging av et velfungerende system for havvind på norsk sokkel for en vellykket eksportsatsing
- Etablering av et hjemmemarked er avgjørende for teknologi- og industriutvikling, særlig innenfor flytende havvind. Da trengs:
 - Ambisjoner som gir retning for den nasjonale satsingen
 - Fungerende rammeverk for utlysninger
 - Markedstilknytning og finansieringsmodeller
 - Garantiordninger som sikrer lønnsomhet og investeringer
 - Strukturer for sameksistens med andre aktører på havet

Det vil være avgjørende å utvikle norske standarder, praksis og regelverk som sikrer konkurransedyktighet hos norske aktører og at norske løsninger blir verdens mest bærekraftige.

REGJERINGEN HAR

Etablert ambisjonsnivå om 30 GW tildelte områder innen 2040

Åpnet for bruk av ulike nettløsninger, noe som blir vurdert for hver utlysning

Gitt NVE oppdraget om å gjennomføre analyse om virkninger på det norske kraftsystemet, samt identifisere nye områder for fornybar energiproduksjon til havs

Lovet at tildeling av første områder vil skje i 2023, samt at neste utlysning skal skje i 2025

Satt i gang arbeid for sameksistens innen havvind

Gitt Statnett oppdraget om å lede arbeidsgruppen for infrastruktur og utvikling av nett til havs. Kort sikt: Innspill til hva som skal være avklart før utlysning. Lang sikt: Utbyggere skal dele og utvikle kunnskap

DET GJENSTÅR FORTSATT

Å gjennomføre reelle utlysninger og etablere et konkret rammeverk med tildelingskriterier

Klarhet i øvrige finansieringsvilkår, feks. differansekontrakter, etablering av CO2-fond

Avklaringer om betingelser, mtp. ønsket om at havvind skal spille en rolle i elektrifiseringen av sokkelen

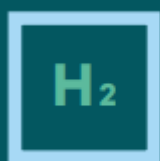
Klare, forutsigbare og langsiktige rammebetingelser, som gjør det mulig få foreta nødvendige investeringer

Haugalandets havvindsatsing må ses i sammenheng med Grønt Industriløft

Norges havvindsatsing skal bidra til industriutvikling på land

Havvind

Hydrogen

Batteri

CCUS

Prosessindustri

Maritim næring

Skogbruk

Alle disse syv industriløftene skal finne sted på Haugalandet

Fellesnevner for flere er behovet for kraft. Utbygging av havvind må ses i sammenheng, med vekt på synergier og muligheter som oppstår mellom næringene.

Regionen satser tungt på å tilrettelegge for nye grønne industriarbeidsplasser og det foreligger konkrete planer rundt Haugaland Næringspark og Gismarvik transformatorstasjon, med storskala batterifabrikk og mellomlagring av CO₂ (CCS). Regionen kan også være aktuell for hydrogenproduksjon fra naturgass. Ilandføring av havvind-kraft for ny industriutvikling har derfor nasjonal betydning.

Velger vi havvind? Da må vi legge til rette - nå

Skellefteå valde oss.

”Skellefteå oppfyller samtliga grundläggande förutsättningar för etableringen av fabriken på ett enastående sätt. Vi ser dessutom en stor fördel i att kunna använda oss av Skellefteås förnybara energiförsörjning.”

PETER CARLSSON

GRUNDARE OCH VD
NORTHVOLT

–Skellefteå var stedet flest ungdommer flyttet fra. Nå er det stedet flest unge blir igjen

NORTHVOLT ETT: Northvolts batterifabrikk i Skellefteå i Vindarbotten, Nord-Sverige. Tomta er like stor som 40 fotballbaner. I skrivende stund er det bare ferdig med å bygge en fjerdels. FOTO: Sindre Haugeen Mehl.

Helt siden Morrow valgte Årendal, har batteribyen i Nord-Sverige blitt omtalt som stedet å se til. I den nordsvenske byen bygges det for milliarder, tilflyttingen er stor og 93 prosent av innbyggerne ser positivt på framtiden. Hva var det som skjedde?

Sindre Haugeen Mehl
slu@agderposten.no

(Agderposten i Sverige): Hvis du vil kjøre fra Stockholm til Skellefteå tar det tid. Lang tid. Byen med batterifabrikken ligger på 64 grader nordøst i Sverige. Følger du linjalen langs breddegradsveien på kartet, kommer du omtrent til Rørvik, helt nord i Trøndelag. I Skellefteå er det langt til det meste – også til den svenske hovedstaden. Da lokaliserte Norra i Skellefteå i sommer laget den ultimate guiden for småbussreisende: bilferie i Nord-Sverige, kunne avisen, med det vi må anta er selvtvett, dokumentere at baksetebarna røsker å se den lange versjonen av barneserien «Rabbarna» på YouTube åtte ganger på rad, på tross av at de kjører de over 750 kilometrene til Stockholm. I norske avstander er det som tiden det tar å kjøre fra Årendal til Hømmelvik, nåk mellom Trondheim og flyplassen Værnes. Skellefteå var en sønnig by langt borte som slet med fra-

flytting. Men da selskapet Northvolt i 2017 annonserer at de ville lage batterifabrikk i Sverige, falt valget på denne avsidesliggende, litt snømørne byen ved Östersjöens bredd. Et valg som skulle snu opp ned på hele det nordsvenske samfunnet. Agderposten har besøkt byen som kan fortelle noe om hva Årendal kan bli, hvis det klaffer med Morrow. I Skellefteå bygges det nytt og etableres noe nytt av arbeidsplasser. Kommune, fylke, stat og EU «kaster penger» etter prosjektet i regionen. 90 prosent av de nesten 80.000 innbyggerne i Skellefteå kommune er positive til samfunnsutviklingen, følge en undersøkelse. Skellefteå er stedet hvor framtidsorienteringen ikke stork som guttetroen i bedehusene på Sørlandet. Hva skjedd?

Foruten alle byggekranene og anleggsarbeidene, og et 80 meter høyt kombinert kulturhus og hotell bygd i tre, ligger Skellefteå på en bykjerne som helst svensk mellanstor by. Elva renner stille gjennom byen. Den dype barkogen er en del av skogsbeholdningen, som strekker seg videre sørover gjennom Sibir. Byen har en gågate pyntet med kargerike blomsterkasser, uiseserveringer og de vanlige kafebutikkene, og du må forsatt til Systembolaget for å få noe sterkere enn «mellan»-som holder 5,5 prosent.

Det er først på europaveg 4, som enn så lenge passer tett på bykjernen, at du merker at Skellefteå ikke er som alle andre byer. Tangrattiken dukker forbi i begge retninger. Lasten er for det meste tommer fra de svenske skogene og byggingstallene.

Plutselig dukker det opp

BYGD PÅ VANNKRAFT: Skellefteåbyen renner gjennom byen. Den er regulert, og det kommunale kraftbelskapet Skellefteå Kraft har flere kraftverk i vassdraget. Selskapet gir kommunen milliardinntekter og produserer normalt over 4.000 gigawattimer.

har flere kraftverk i vassdraget. Selskapet gir kommunen milliardinntekter og produserer normalt over 4.000 gigawattimer.

MED PÅ BOLLERODDEN: Sentrumsside Julia Asbjørn og forretningspartner Maria Fjellström i eiermottakingsbelskapet Dås i Skellefteå. FOTO: Sindre Haugeen Mehl.

OPP- OG NEDTURER: Lorents Burman (Socialdemokraterna), ordfører i Skellefteå, sier kommunen har gått fra galushit til batterifabrikk. FOTO: Sindre Haugeen Mehl.

FLAES OG DYKTURER: Politisk redaktør Mikael Bengtsson i lokalavisen Norra i Skellefteå har gjort mye rett, men et det også har vært feil i innholdet. FOTO: Sindre Haugeen Mehl.

FARTÅ

NORTHVOLT AB

* Svensk selskap som produserer litiumbatterier til elbiler og energilagering. Ble grunnlagt av gründer Peter Carlsson i 2015. I 2017 bestod selskapet av den første fabrikk, Northvolt Ett, som ligger i Skellefteå.

* Produksjonen er i gang, men fabrikkene er ikke ferdig utbygd før i 2025. Første omgang sier at fabrikkene får 5.000 arbeidsplasser. Anlegget som er omtrent like stort som 40 fotballbaner.

* Bælar selskapet har de innlagt kontrakter med litiumbatterier verdt 500 milliarder svenske kroner. På kundelisten står blant andre Volvo, Porsche (BMW) og Volkswagen. Selskapet har for øyeblikket rundt 20 prosent eierandel i Northvolt.

* Northvolt vil bygge to batterifabrikker til (Göteborg og Tyskland).

FOTO: Sindre Haugeen Mehl.

Det offentliges rolle – vertskap og tilrettelegger

Kommunene på Haugalandet ser flere mulighetsområder innen havvindsegmentet, og initiativene og planene strekker seg fra å etablere storskala industriområder for produksjon og sammenstilling, forskningssenter, drifts- og vedlikeholdsbaser, til dronebaser.

Det offentlige har en viktig rolle med å legge til rette for næringsutvikling. I tabellen under, som ble utarbeidet i forbindelse med rullering av Veikartet for Haugalandet 2021-2025, er det forsøkt å skissere hvor grensesnittet mellom stat og fylket, Haugaland Vekst og kommunenes ansvar ligger.

Aktiviteter og roller i næringsutvikling

AKTIVITETER FOR VERDISKAPING:

	Stat og fylke	Haugaland Vekst	Kommunene
Privat verdiskaping og arbeidsplassvekst (Ambisjonsnivå er tilsvarende landsgjennomsnittet)	Nasjonal næringspolitikk, energipolitikk, skatte- og avgiftspolitik, m.m.	Utarbeide kunnskapsgrunnlag og definere ambisjonsnivå	Løpende dialog med næringslivet Kommunale gebyrer, eiendomsskatt, mm
Offentlige tjenester som er relevante for verdiskaping og arbeidsplassvekst	Lokalisering av statens og fylkes arbeidsplasser Skole- og utdanningstilbud Forskning, Innovasjon Norge, tilskuddsordninger, mm	Samordne gründertjenester, innovative anskaffelser, profilering, etc.	Areal- og byggesak gründer tjenester landbrukskontorer, turistattraksjoner, kommunikasjon, etc
Infrastrukturutvikling og forvaltning (investeringer og kapasitetsutnyttelse)	<u>Departementer:</u> Nasjonal samferdselspolitikk, NTP og statlige bevilgninger, m.m. <u>Direktorer:</u> Krafttilgang og nettutvikling, m.m.	Samordne kommunal planlegging og investeringer, samt nasjonalt påvirkningsarbeid	By- og gatestedsutvikling næringsareal- og havneutvikling, Vann- og avløp, etc.
Arealplanlegging og -utvikling	Nasjonal lovgivning og forskrifter	Samordne kommunal planlegging	Kommuneplanens arealdel

Referanseliste

- [Leveransemodeller for havvind](#)
 - [Næringsklynger og havvind](#)
- Menon Economics (2020), [Ringvirkningsanalyse flytende havvind på Utsira](#)
- [Forslag til eksportsatsing for havvind: «Havvind som strategisk satsingsområde for økt eksport»](#) side 9-10
- Regionrådet for Haugalandets [høringssvar til de kvalitative kriteriene for Utsira Nord](#)